

दिनांक १ सप्टेंबर ते १५ सप्टेंबर, २०१८
या कालावधीत "स्वच्छ भारत पंधरवडा"
साजरा करणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन
शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग
शासन परिपत्रक क्र. संकीर्ण-२०१८/प्र.क्र.६०/एस.डी.४
मादाम कामा रोड, हुतात्मा राजगुरु मार्ग,
मंत्रालय, मुंबई- ४०० ०३२.
दिनांक:- १६ ऑगस्ट, २०१८.

संदर्भ- १) केंद्र शासनाचे पत्र क्र. D.O.No.F.२७-१९/२०१७-EE.१६, दि.२१ फेब्रुवारी, २०१८.

प्रस्तावना :

मा. पंतप्रधान महोदयांनी २ ऑक्टोबर, २०१९ पर्यंत "स्वच्छ भारत" मोहिमेअंतर्गत "स्वच्छ भारताचे (Clean India)" घ्येय साध्य करण्याचे ठरविले आहे. त्याअनुषंगाने दि. १ सप्टेंबर ते १५ सप्टेंबर २०१८ हा कालावधी "स्वच्छ भारत पंधरवडा" साजरा करणेबाबत केंद्र शासनाच्या शालेय शिक्षण व साक्षरता विभागाकडून निदेश देण्यात आले आहेत. "स्वच्छता हे काम नसून ती एक चांगली सवय आहे." सदर पंधरवडा राज्यातही साजरा करण्यासाठी शासन सर्व संबंधितांना मार्गदर्शक सूचना व माहिती या परिपत्रकाव्दारे देत आहे.

शासन परिपत्रक :

- ❖ दि. १ सप्टेंबर, २०१८ रोजी सर्व शाळा व शिक्षण संस्थांनी "स्वच्छता शपथ" चे आयोजन करावे. यामध्ये विद्यार्थी, शिक्षक/कर्मचारी यांनी सहभागी व्हावे.
- ❖ या पंधरवड्याच्या पहिल्या आठवड्यामध्ये शाळा व्यवस्थापन समिती/पालक शिक्षक संघ किंवा पालक व शिक्षकांमध्ये बैठका आयोजित करून मुलांमध्ये आणि शिक्षकांमध्ये स्वच्छता आणि स्वच्छतेचे महत्व अधोरेखित करणे, त्याचबरोबर शाळा व घरांमध्ये स्वच्छता व स्वच्छतेसाठी चांगल्या पद्धतीचा वापर करण्यास प्रोत्साहित करणे आणि त्यांना प्रोत्साहन देणे.
- ❖ शिक्षकांनी शाळेतील/शैक्षणिक संस्थेतील स्वच्छता विषयक सुविधांची तपासणी करावी. आवश्यकता भासल्यास अशा सुविधांच्या देखभाल दुरुस्तीसाठी प्रस्ताव/योजना तयार करावी.
- ❖ जिल्हा /तालुका /पंचायत स्तरावर स्वच्छ व सुव्यवस्थित परिसर व शौचालयांसाठी स्पर्धाचे आयोजन करणे.
- ❖ विद्यार्थी, शिक्षक व पालकांसाठी चित्रकला स्पर्धा आयोजित करणे.
- ❖ स्वच्छता विषयावर वादविवाद स्पर्धा आयोजित करणे.
- ❖ स्वच्छतेच्या जागरूकतेविषयीचे संदेश शाळेच्या/शिक्षण संस्थेच्या संकेतस्थळावर प्रसिद्ध करणे व शेवटी स्वच्छतेविषयीची छायाचित्रे शाळेमध्ये प्रकाशित करावी.

वरील सहभागी उपक्रमांबरोबरच खालील उपक्रम देखील शिक्षकांनी व शाळा व्यवस्थापनाने हाती घ्यावेत :-

- ❖ जुन्या अभिलेखांची निंदणी करून अनावश्यक असलेली कागदपत्रे काढून टाकणे व नियमानुसार जुन्या फाईल्स/अभिलेख दप्तरी दाखल करणे.
- ❖ शाळा परिसरातून सर्व प्रकारचे टाकाऊ सामान जसे मोडके फर्निचर, निरुपयोगी उपकरणे, नादुरुस्त वाहने नियमाप्रमाणे निर्लेखन करून पूर्णतः काढून टाकावीत.
- ❖ शिक्षक व विद्यार्थी यांनी स्थानिक लोक प्रतिनिधींसह स्वच्छता पंधरवड्याचा प्रचार जवळील क्षेत्रांमधील नागरी वस्तीमध्ये करावा.
- ❖ ओला कचरा/सुका कचरा वेगवेगळा गोळा करण्याविषयी जागरूकता निर्माण करावी. असा कचरा गोळा करण्याविषयीची योजना आखली जावी.

या कार्यक्रमाला चालना व प्रोत्साहन देण्यासाठी व जनसंपर्कासाठी राज्यस्तरावरून खालील कार्यक्रम हाती घ्यावेत :-

- स्वच्छता राखण्याबाबत विद्यार्थी / कर्मचारी वर्ग यांना प्रवृत्त करणेबाबत दक्षाय्य कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात यावे.
- विभागाच्या संकेतस्थळावर / वेब बेस पोर्टलवर "स्वच्छ भारत पंधरवडा" साजरा करण्याबाबतचे ई-बॅनर तयार करून अपलोड करावेत व सोशल मिडीया, इलेक्ट्रॉनिक्स व प्रिंट मिडीयाव्दारे देखील यास व्यापक प्रसिद्धी द्यावी.
- स्वच्छ भारत पंधरवड्याच्या कालावधीत आयोजित होणा-या शाळा व्यवस्थापन समितीच्या बैठकीत स्वच्छता या विषयाचा कार्यक्रम पत्रिकेमध्ये समावेश करण्याबाबत आवश्यक त्या सूचना शाळांना देणे.
- स्वच्छ भारत पंधरवड्याच्या कालावधीत दररोज सकाळी शाळांनी स्वच्छतेची शपथ द्यावी.
- शाळा व संस्थांमधील स्वच्छता पंधरवड्यामध्ये समाजाच्या सहभागाबद्दल अधिक लक्ष केंद्रीत करून शाळा व संस्थांनी जवळील परिसरात स्वच्छता व जागरूकता अभियान हाती घ्यावे.
- "स्वच्छ भारत" या वरील गीतांचे प्रसारण करावे.
- या पंधरवड्याच्या कालावधीत स्वच्छतेवर लक्ष केंद्रीत करण्यासाठी "विद्यार्थी राजदूत (Student Ambassadors) यांच्या नियुक्त्या करण्यात याव्यात.

सदर पंधरवडा साजरा करण्यासाठी जिल्हाधिकारी यांची मदत घेण्यात यावी. कारण जिल्हाधिकारी हे SSA/RMSA/MDM च्या जिल्हा स्तरीय समितीमध्ये सदस्य सचिव आहेत व लोकसभा सदस्य हे या समितीचे अध्यक्ष आहेत. पंधरवडा कालावधीत या समितीची बैठक देखील स्वच्छता पंधरवड्याचा प्रचार व प्रसार करण्यासाठी घेण्यात यावी.

याबाबत राबविण्यात येणारे उपक्रम केंद्र शासनाच्या शालेय शिक्षण व साक्षरता विभागाच्या "शागुण पोर्टलवर" अपलोड करण्यात यावे.

सदर शासन परिपत्रक महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आले असून त्याचा संकेताक २०१८०८१६९२०९३३०२१ असा आहे. हे परिपत्रक डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(मिलिंद सराफ)
कार्यासन अधिकारी, महाराष्ट्र शासन.

प्रति,

१. मा.विरोधी पक्षनेता,विधानसभा/विधानपरिषद,विधानमंडळ,मुंबई
२. सर्व मा.संसद सदस्य/विधानसभा सदस्य/विधानपरिषद सदस्य
३. आयुक्त (शिक्षण), आयुक्त शिक्षण यांचे कार्यालय,महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
४. राज्य प्रकल्प संचालक, महाराष्ट्र प्राथमिक शिक्षण परिषद, मुंबई,
५. संचालक, महाराष्ट्र राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद (विद्या प्राधिकरण),पुणे,
६. शिक्षण संचालक (प्राथमिक), शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे,
७. शिक्षण संचालक (माध्यमिक व उच्च माध्यमिक), शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे,
८. आयुक्त महानगरपालिका (सर्व),
९. जिल्हाधिकारी (सर्व),
१०. मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व),
११. सर्व विभागीय शिक्षण उपसंचालक,
१२. प्राचार्य, जिल्हा शैक्षणिक सातत्यपूर्ण व्यावसायिक विकास संस्था (सर्व),
१३. शिक्षणाधिकारी (प्राथमिक/माध्यमिक/निरंतर),जिल्हा परिषद (सर्व),
१४. शिक्षणाधिकारी/शिक्षण प्रमुख/प्रशासन अधिकारी, महानगरपालिका (सर्व)
१५. निवड नस्ती (एस.डी.४) कार्यासन.